

HAFTALIK GELİŞMELER (1-7 KASIM 2025)

TÜRKİYE

- TÜİK, Eylül ayında **dış ticaret açığının yıllık bazda %33,8 büyüyerek 6,9 milyar dolar** seviyesine yükseldiğini açıkladı. TÜİK verilerine göre; Eylül'de ihracat %2,8 artışla 22,6 milyar dolar düzeyine yükselirken, ithalat %8,7 artışla 29,5 milyar seviyesine çıktı. Aynı dönemde ihracatın ithalatı karşılama oranı ise 4,4 puan azalarak %76,6'ya indi.
 - TCMB, firmaların **yurt dışı kaynaklı dövizlerin TL'ye dönüşümünde sağlanan %3 oranında destek uygulamasının 30 Nisan 2026 tarihine kadar uzatıldığını** açıkladı.
 - **Ekim ayında ihracat yıllık %2,3 artışla 24 milyar dolar oldu. Ekim ayında 12 aylık ihracat 270,2 milyar doları aştı.** Ekim ayında ithalat %6,6 artarak 31,4 milyar dolar oldu. Ekim ayında dış ticaret açığının geçen yılın aynı ayına göre %24 artışla 7,4 milyar dolar olarak gerçekleşti.
 - **Türkiye ile Suriye'nin önde gelen üç inşaat şirketi arasında iş birliği protokolü imzalandı.** Halep kentinde atılan imzaları Suriye'nin yeniden imarına yönelik önemli bir adım olarak değerlendiren TİM Suriye Masası Başkanı Celal Kadooğlu **"Bundan sonra Halep başta olmak üzere Suriye'nin imarında Türk müteahhitlik firmaları etkin rol üstlenecektir"** dedi.
 - TCMB Başkanı Fatih Karahan, yılın 4. enflasyon raporunu açıkladı. Karahan, **"2025 yıl sonunda enflasyonun %31 ile %33 aralığında olacağını tahmin ediyoruz. 2026 sonu için ise tahminlerimiz, enflasyonun %13 ile %19 aralığına gerileyeceğine işaret ediyor. 2025, 2026 ve 2027 yılları için enflasyon ara hedeflerimizi sırasıyla %24, %16 ve %9 olarak koruyoruz. Enflasyonun 2027 yılında %9'a geriledikten sonra orta vadede %5 seviyesinde istikrar kazanmasını öngörüyoruz."** dedi.
 - ISO Türkiye İmalat PMI Ekim 2025 Raporu ile Türkiye Sektörel PMI Raporu'na göre; **Türkiye İmalat PMI ekimde hafif bir düşüşle 46,5'e gerileyerek son üç ayın en düşük değerini aldı.** Böylelikle endeks, imalat sanayi sektörünün faaliyet koşullarında bozulmanın devam ettiği yönünde sinyal verdi. Üretimde yavaşlama eğilimi 19'uncu aya ulaştı ve düşüş Eylül ayına kıyasla daha yüksek oranda gerçekleşti.
- Girdi maliyetlerinde ise en keskin artış makine ve metal ürünlerinde gerçekleşti. Maliyetlerdeki belirgin artışın etkisiyle firmalar nihai ürün fiyatlarını da Şubat 2024'ten bu yana en yüksek oranda artırdı. Enflasyonist baskılar Ekim ayında müşteri talebini de etkiledi ve yeni siparişlerde son bir yılın en sert düşüşü yaşandı. Buna bağlı olarak, firmalar üretim, istihdam ve satın alma faaliyetlerini azalttı.**
- Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, **TBMM'de vergi affı sinyali vermeyip yapılandırmaların vergi uyumunu bozduğunu söyledi — gerçek sıkıntı kanıtlanırsa taksitlendirme yapılabileceğini, ancak bunun için yasal bir düzenleme gündemde olmadığını belirtti.** Deprem bölgesinin ihyası önceliği ile bugüne kadar ~3,6 trilyon TL harcama yapıldığı ve teminat kolaylığı sağlandığı vurgulandı. **Emek-yoğun sektörlerle ilave destekler planlandığını, bütçe açığının gerilediğini ve dezenflasyon ile mali disiplinin sürdüğünü, Eximbank'ın ihracatçılara 53 milyar \$ kredi vereceğini ve son 2,5 yılda 4.567 firmanın konkordato başvurusunda bulunduğunu da ekledi.**

DÜNYA

- Goldman Sachs'ın teknoloji, finans ve sanayi gibi farklı sektörlerden müşterileriyle yaptığı yeni bir anket, **şirketlerin yalnızca %11'inin yapay zekâ nedeniyle aktif olarak işten çıkarma yaptığını** ortaya koydu. **Yapay zekâyâ bağlı işten çıkarmaların, teknoloji, medya ve iletişim sektörlerinde %31 ile genel ortalamaya göre çok daha yaygın olduğu görüldü.** Goldman Sachs'ın yatırım uzmanları, gelecek yıl müşterilerin personel sayısında %4'lük bir azalmaya gideceğini, 3 yıl içinde ise bu kesintilerin %11'e çıkabileceğini tahmin etti. Ayrıca **bu işten çıkarma dalgasından en çok etkilenecek sektörlerin %14 ile finans ve %10 ile teknoloji olacağı** öngörüldü.
- **Doların gerilemesiyle altın yükseldi: Spot altın %0,3 artışla ons başına 3.992 dolara, ABD vadeli işlemleri ise 4.000 dolara çıktı.** Gram altın %0,5 artışla 5.416 TL seviyesinden güne başladı. ABD'de özel sektör istihdam verilerindeki zayıflama ve 10 yıllık Hazine getirilerindeki düşüş, piyasaların Fed'den ek faiz indirimi beklemesini güçlendirdi (Aralık indirimi olasılığı ~%69). Kongre çıkmazıyla süren tarihinin en uzun hükümet kapanması da güvenli liman talebini artırdı.
- **Nadir toprak elementlerinde (NTE) jeopolitik rekabet kızışıyor: Çin'in kısıtlamaları bir yıl askıya alması Batı'ya zaman kazandırdı ama ABD, AB, Kanada, Japonya ve Güney Kore tedarik zincirlerini Çin dışına taşımak için hızlanıyor.** NTE'ler (neodimyum, disprozium, terbiyum vb.) elektrikli araçlardan rüzgâr türbinlerine kadar kritik; IEA'ye göre 2024–2030 talep yıllık %5,1 artacak. Ancak rafineri kurmak en az ~5 yıl, bir maden sahasını faaliyete geçirmek ~10 yıl; çevre standartları ve maliyetler Batı için zorluk. Çin hâlâ üretimde hakim (maden %70, rafinasyon %90, miktatıs üretiminde neredeyse tek oyuncu), bu yüzden yerli üretim ve işleme kapasitesi artırılmazsa tedarik bağımlılığı ve enerji dönüşümünde darboğaz riski büyüyecek.

AVRUPA BİRLİĞİ (AB)

- Uluslararası finansal araştırma kuruluşu S&P Global tarafından açıklanan Euro Bölgesi'nin Ekim ayı imalat sanayi PMI verilerine göre, **imalat sektörü Ekim ayında bir miktar canlandı. Euro Bölgesi'nde eylülde 49,8 puan olan imalat sanayi PMI, ekimde 50 puana ulaştı. Böylece, Euro Bölgesi'nde üretim son 8 ayda art arda artış gösterdi.**
- **Avrupa Komisyonu, büyük teknoloji şirketleri ve ABD hükümetinden gelen baskılar sonrasında yapay zekâ mevzuatının belirli bölümlerini askıya almayı düşünüyor.** Bu bilgi, Financial Times'ın yayımladığı bir rapora dayanıyor. Bununla birlikte, Meta (NASDAQ: META) ve Alphabet (NASDAQ: GOOGL) gibi teknoloji devleri, AB'nin Yapay Zekâ Yasası'nın bazı yönlerine karşı aylardır lobi faaliyetleri yürütüyor. Trump yönetimi de endişelerini dile getirdi. ABD, bazı önlemlerin ABD ile Avrupa arasında ticari gerilimlere yol açabileceği konusunda uyarıda bulundu.

ALMANYA

- HCOB Almanya İmalat PMI verilerine göre, **ülke imalat sektörü Ekim ayında zayıf seyrini sürdürdü. Endeks, Eylül'deki 49,5 seviyesinden hafif artışla 49,6'ya yükselerek son iki ayın en yüksek değerine ulaştı ancak 50,0 eşliğinin altında kalarak daralmayı sürdürdü.**
- **Almanya'daki makine mühendisliği şirketlerinin siparişlerinde Eylül ayında keskin bir düşüş (reel olarak geçen yılın aynı ayına göre %19'luk bir düşüş) kaydedildi. Bu durum, 2025'in ilk dokuz ayındaki siparişlerde de hafif bir düşüşe yol açtı.** Yurt içi siparişlerde %5'lik düşüş ile yurt dışı siparişlerde %24'lük düşüş olurken, Euro Bölgesi ülkelerinden gelen siparişler %13, Euro Bölgesi dışındaki ülkelerden gelen siparişler ise %27 geriledi.

- Almanya Federal İstatistik Ofisi (Destatis), Eylül ayına ilişkin sanayi üretimi verilerini yayımladı. Verilere göre; **Almanya'da sanayi üretimi bir önceki aya kıyasla %1,3 ile beklentilerin altında artış gösterdi.** Bloomberg anketine katılan ekonomistlerin medyan tahmini sanayi üretiminin aylık bazda %3 oranında artacağı yönündeydi. Sanayi üretimindeki değişim yıllık bazda incelendiğinde ise üretimin beklentinin aksine azaldığı görülüyor. **Sanayi üretiminin yıllık bazda %0,1 artacağı beklenirken, üretim %1 azalış gösterdi.**
- Alman Ticaret Odası (DIHK) yaptığı açıklamada, **iki yıllık daralmanın ardından Alman ekonomisinin bu yıl durgunlaşmasının beklendiğini ve 2026'da %0,7'lik ılımlı bir büyüme öngörüldüğünü belirtti.** Dış ticaret odasının öngörülleri, bu yıl %0,2, gelecek yıl ise %1,3 büyüme öngören hükümetin öngörülerinden daha kötümserdi.
- Deutsche Telekom ve NVIDIA iş birliğiyle **Almanya'da endüstri için büyük ölçekli bir "Industrial AI Cloud" platformu duyuruldu.** Bu girişim, **sanayi dijitalleşmesi ve "Endüstri 4.0" dönüşümünde önemli bir adım olarak değerlendiriliyor.**
- **Almanya Başbakanı Friedrich Merz, ülkenin geleneksel serbest ticaret yaklaşımından çarpıcı bir şekilde uzaklaşarak, ülkenin zor durumdaki çelik endüstrisini ucuz Çin ithalatından korumak için korumacı önlemleri destekledi.**

Başbakanlıkta çelik sektörü temsilcileriyle yaptığı görüşmelerin ardından konuşan Merz, **AB Komisyonu'nun çelik ithalatına uygulanan tarifeleri artırma ve gümrüksüz kotaları azaltma önerilerinin "doğru yönde" ilerlediğini söyledi.**

Ayrıca, **AB ile aynı CO₂ emisyon standartlarını uygulamayan ülkelerden ithal edilen mallara vergi uygulanmasını da destekledi ve şirketlerin AB'de üretilen çeliği tedarik etmeleri için teşvikler sağlanmasını destekleyeceğini belirtti.**

- Alman Ekonomi Enstitüsü (IW) tarafından yayınlanan bir rapora göre, **Almanya'da faaliyet gösteren her üç şirketten biri 2026'da işten çıkarma yapmayı planlıyor. Özellikle imalat sektöründe görünüm kötü.**

Rapora göre; **Almanya'da faaliyet gösteren şirketlerin %38'i önümüzdeki yıl işten çıkarma yapmayı planlıyor ve yalnızca %18'i yeni pozisyonlar geliştirmeyi planlıyor.**

İmalat ve sanayi sektörleri istihdamı ise 2026 yılı için en kötümser görünüme sahip. Ankete katılan imalat ve sanayi şirketlerinin yüzde 41'i gelecek yıl işten çıkarma yapmayı planladıklarını ve sadece yedide biri yeni pozisyonlar yaratmayı beklediğini söyledi.

IW, **"Bu, Alman sanayisi için zor bir yılın habercisi"** diye açıkladı. **Alman sanayisinde, özellikle otomobil üretiminde, istihdam birkaç yıldır düşüşte ve 2025'in başından bu yana keskin bir düşüş yaşanıyor.** Şu anda Asyalı otomobil üreticileriyle zorlu bir rekabet içinde olan ve Başkan Donald Trump'ın yüksek gümrük vergilerine maruz kalan Volkswagen, Mercedes ve Continental bu yıl işten çıkarmalar yaptı.

ABD

- ABD Başkanı Trump ile Çin lideri Şi Cinping'in vardığı ticaret anlaşmasının bazı ayrıntılarını açıklayan Beyaz Saray, **Pekin'in nadir toprak elementlerine (NTE) yönelik ek ihracat kontrollerinin uygulanmasını fiilen askıya alacağını ve yarı iletken tedarik zincirinde ABD**

şirketlerini hedef alan soruşturmaları sonlandıracağını duyurdu. Bilgi notuna göre; Çin, nadir toprak elementleri galyum, germanyum, antimon ve grafit ihracatı için geçerli genel lisanslar verecek, bu da Çin'in uyguladığı kontrollerin fiilen kaldırılması anlamına geliyor.

- **ABD ile Özbekistan arasında ticaret ve ekonomi anlaşması imzalandığı açıklandı.** Trump, sosyal medya hesabından, konuya ilişkin paylaşımında bulundu ve **Özbekistan'ın gelecek 3 yılda kritik mineraller, havacılık, otomotiv parçaları, altyapı, tarım, enerji ve kimyasallar, bilgi teknolojileri ve diğer önemli Amerikan sektörlerinde yaklaşık 35 milyar dolarlık satın alma ve yatırım gerçekleştireceğini ve bu rakamı gelecek 10 yılda ise 100 milyar doların üzerine çıkaracağını** aktardı.
- **ABD Başkanı Trump, Beyaz Saray'da Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Türkmenistan ve Özbekistan liderlerini C5+1 zirvesinde ağırladı; toplantı Washington'ın Orta Asya'ya artan ilgisinin işareti olarak değerlendiriliyor.** Trump, Kazakistan'ın Abraham Anlaşmalarına katılacağını duyurdu ve Kazakistan ile 17 milyar dolarlık enerji ve nadir elementler anlaşmasına atıfta bulundu. Zirvede ABD'nin bölgedeki yatırımları ve nadir elementlerle enerji kaynaklarına erişim hedefi öne çıktı; konuşmalarda Rusya ve Çin'in bölgedeki etkin politikalarıyla rekabet vurgulandı. Liderler Trump'ın inisiyatifi övdü, iş birliği ve ekonomik projelere açık olduklarını belirtti. **Toplantı 2023'teki ilk ruhsatlı zirvenin ardından ikinci büyük buluşma olurken, bölgede eşzamanlı olarak AB, Rusya ve Çin liderlerinin de temaslarda bulunduğu** hatırlatıldı.

DİĞER ÜLKELER

- **Çin, çelik üretiminde son beş yılın en sert daralmasına hazırlanıyor.** Ülkenin ham çelik üretiminin bu yıl 1 milyar tonun altına ineceği tahmin ediliyor. Pekin'in kapasite kısıntısı taahhütleri yerine getirilirken, arz-talep dengesizliği ve artan hammadde maliyetleri sektör üzerinde baskı kuruyor. **Çin Demir Çelik Birliği'ne göre 2025'te çelik tüketimi %5,7, ham çelik üretimi %2,9 azaldı.** Başkan Yardımcısı Jiang Wei, tüketimin üst üste beşinci yılda da gerileyeceğini belirtti.
- Japonya Başbakanı Sanae Takaichi, **ülkenin güçlü bir ekonomi inşa etmesi için yapay zekâ, yarı iletkenler, gemi inşası ve kuantum teknolojisi gibi stratejik alanlarda kamu ve özel sektör yatırımlarının artırılacağını** açıkladı. Hükümet yetkililerine göre; **savunma sanayii, uzay, bilgi ve iletişim ile denizcilik dahil olmak üzere 17 stratejik sektör öncelikli yatırım alanı** olarak seçildi.
- **Çin'in ihracatı Ekim ayında ABD doları cinsinden yıllık %1,1 gerileyerek Mart 2024'ten bu yana ilk daralmayı kaydetti.** Bu düşüşte yüksek baz etkisi, önden yüklemeli siparişlerin azalması ve ABD ile tırmanan ticaret gerilimleri etkili oldu. **İthalat ise %1 artarken ekonomistlerin beklediği %3,2'nin altında kaldı; piyasa beklentisi ihracatta %3 büyümeye yönündeydi.**
- Çin Ulusal İstatistik Bürosu'nun (NBS) verilerine göre; **Ekim ayında imalat satın alma yöneticileri endeksi (PMI) 49,0 seviyesinde gerçekleşti.** Bu rakam, Reuters anketinde yer alan ekonomistlerin 49,6'lık beklentisinin altında kaldı.
Eylül ayında 49,8'e yükselen PMI, Temmuz'daki 49,3 ve Ağustos'taki 49,4 seviyelerinden toparlanma sinyali vermişti. Ancak Ekim verisiyle bu toparlanma trendi tersine döndü.
- Üretim sektöründe yakından takip edilen bir ankete göre, Jaguar Land Rover operasyonlarının yeniden açılması ve tüketici harcamalarındaki artışın ardından Birleşik Krallık fabrikaları Ekim ayında toparlanma kaydetti. S&P Global, PMI'nın Eylül ayındaki 46,2 seviyesinden Ekim ayında

49,7'ye yükseldiğini ve 50'nin üzerindeki bir rakamın büyümeye işaret ettiğini açıkladı. Fabrika üretimini ölçen bir alt endeks ise Eylül ayındaki 45,7 seviyesinden keskin bir şekilde 51,6'ya çıkarak büyümeye dönüşü işaret etti.

- Meksika'nın S&P Küresel İmalat PMI'ı, Eylül ayındaki 49,6 seviyesinden Ekim 2025'te 49,5'e geriledi ve bu da işletme koşullarında hafif bir kötüleşmeye işaret ediyor. PMI, son 16 ayın 15'inde 50'nin altında kaldı. Yeni siparişler üçüncü ay artış gösterdi, ancak en yavaş tempoda. Yeni ihracat siparişleri ise üst üste yirminci ay düşüş yaşadı. Avrupa ve ABD'den gelen zayıf talep, Asya ve Güney Amerika tarafından kısmen telafi edildi.

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

- Avrupa Birliği'nin 1990 seviyelerine kıyasla 2040'a kadar %90 emisyon azaltımı öngören hedefini esneten bir ön anlaşma taslağı üzerinde görüşmeler sürüyor. Oluşturulan taslağa göre üyeler emisyon azaltımının bir kısmını yabancı karbon kredileri satın alarak telafi edebilecek. **İspanya ve Hollanda gibi bazı ülkeler karşı çıkarak daha iddialı hedeflerin sürdürülmesi gerektiğini savunurken, Polonya, İtalya, Çekya gibi ülkeler hedeflerin esnemesini savunuyor.** Görüşmeleri devam eden anlaşmanın yürürlüğe girmesi için en az 15 üye devletin onayı gerekiyor.
- **Çok sayıda ülke lideri, COP30 iklim zirvesi öncesinde Belem'de toplanarak iklim değişikliğiyle mücadelede çok taraflı iş birliğinin önemine dikkat çekti.** Katılımın yüksek düzeyde olmasına karşın dünyanın en yoğun kirleticiler Çin, ABD, Hindistan ve Rusya'nın liderlerinin konuşmacılar arasında yer almaması dikkat çekti.
- Dünya Meteoroloji Örgütü (WMO) yeni raporunda, **2023-2024-2025 döneminin 176 yıllık gözlem kaydında en sıcak üç yıl arasında yer aldığını bildirdi.** Rapora göre; sera gazlarının biriktiği, okyanus ısısının yükseldiği atmosferik koşullarda küresel yüzey sıcaklığı ciddi şekilde artmış durumda. WMO, sanayi öncesi seviyelere göre sıcaklık artışını 1,5 °C ile sınırlama hedefinin artık "neredeyse imkânsız" olduğuna dikkat çekti.
- SHURA Enerji Dönüşümü Merkezi'nin Raporu'na göre; **Türkiye'nin net sıfır emisyon hedefine ulaşabilmesi için sadece enerji üretimi değil, elektrik dağıtım altyapısında da büyük ölçekli modernizasyon gerekiyor.** Yenilenebilir enerji kaynaklarının yaygınlaşmasıyla birlikte enerji sistemlerinde çift yönlü akış, esneklik ve dijital kontrol mekanizmaları ihtiyacı doğuyor ve mevcut alçak ve orta gerilim şebekelerinin yenilenmesi, siber güvenlik ve veri analitiği gibi yeni alanlarda yatırım yapılması gerekiyor.
- WWF-Türkiye, Foça ve Mordoğan limanlarını da kapsayan "Plastik Atıksız Limanlar" projesini, Tunus'taki Gabes ve Tabarka limanlarıyla birlikte yürütmeye başladı. Almanya'nın hibe programı desteğiyle üç yıllık süre içinde liman işletmeleri, balıkçılar, geri dönüşüm firmaları ve yerel yönetimlerin iş birliğiyle gerçekleştirilecek uygulamayla Akdeniz'de kıyı ve deniz ekosistemlerinde plastik atıkların kaynağında azaltılması ve hassas deniz habitatlarının korunması amaçlanıyor.

Kaynakça: www.aposto.com, www.ekonomim.com, www.dunya.com; www.vdma.eu; www.aa.com.tr; www.tr.investing.com; www.iklimhaber.org; www.temizenerji.org; www.iso.org.tr; www.reuters.com; www.blogs.nvidia.com, www.ft.com, www.iamexpat.de, www.english.news.cn, www.paraanaliz.com, www.tradingeconomics.com, www.theguardian.com ; www.trthaber.com